

Ο καθένας μας είναι ένας αυτοτελής κόσμος μέσα στον πανανθρώπινο κόσμο με τις κατακτήσεις του. Το σύμπαν του καθενός μας είναι αλλιώτικο από το σύμπαν του άλλου. Γι' αυτό βρίσκω ανάρμοστη τη χρησιμοποίηση επιθετικών χαρακτηρισμών για συνανθρώπους μας – κάτι που συνηθίζεται σε κείμενα εις μνήμην. Μια κοινωνία κρίνει τον κάθε άνθρωπο από τη συμμετοχή και τη συμβολή του στην βελτίωση των συνηθικών διαβιώσεως των μελών της.

Γι' αυτό θα αναφερθώ σε μερικά γεγονότα από τα οποία συνάγεται αβίαστα η αντίληψη του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη περί του ρόλου του στην κοινωνία μας. Κατ' αρχάς, να διευκρινίσω πως υπήρξα προσωπικός φίλος του πρώην πρωθυπουργού καθ' όλην την περίοδο της λεγόμενης μεταπολιτεύσεως· και συνεργάτης του από την εποχή του κόμματος των Νεοφιλελεύθερων. Έχω άμεση αντίληψη κατά την περίοδο αυτή των δραστηριοτήτων και στοχασμών του πρώην πρωθυπουργού.

Αυτό που εισέπραττα με θαυμασμό από τη στάση ζωής του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη ήταν η απόλυτα ειρηνική σχέση με τον εαυτό του· πράγμα πολύ δύσκολο, προ πάντων σε ανθρώπους δράσεως. Τρανή απόδειξη· δεν έγραψε απομνημονεύματα. (Γράφονται και δημοσιεύονται συνήθως προς καθυσόχασση των αβεβαιοτήτων και αμφιβολιών των γγραφόντων αυτά). Πιστεύω πως πάντα ενεργούσε με βάση την καντιανή κατηγορική προσταγή. Όχι ως απαύγασμα νοητικής επεξεργασίας· περισσότερο ως δημιουργική διαίσθηση. Μη λησμονούμε πως την εποχή που σπούδασε, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κυριαρχούσε ο νεοκαντιανισμός των Θεοδωρακόπουλου, Τσάτσου κ.ά. Συνέπεια ήταν η αντιμετώπιση των γεγονότων και των ανθρώπων με απόλυτη απέκδυση από εμπάθεια και συναισθηματισμό· με σύνεση και μετριοπάθεια. Κορυφαία έκφραση οι συγκλονιστικές 78 λέξεις δηλώσεώς του στη Βουλή λίγες ώρες μετά τη δολοφονία του Παύλου Μπακογιάννη. Η αφήγηση του πάντα ήταν σαν ανάγνωση ιστορικών σελίδων πενήντα χρόνια ύστερα από την επιτέλεση των εξιστορούμενων γεγονότων. Έως τις πολύ τελευταίες του ημέρες· όταν πλέον συνομιλούσε με τη Μαρίκα του.

Γεγονότα: Ως πρωθυπουργός ποτέ δεν ενεργούσε με αυταρχισμό. Ποτέ δεν απαιτούσε κάτι. Πάντα ζητούσε, εφ' όσον είναι δυνατό, εφ' όσον είναι μέσα στο πλαίσιο του επιτρεπτού (κάτι πιο περιοριστικό από το νόμιμο). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην ικανοποιούνται, σε πλείστες περιπτώσεις, αιτήματα φίλων και υποστηρικτών (κυρίως οικονομικώς) του κόμματος. Και υφίστατο σιωπηρά την κριτική και τις επιθέσεις τους. Ως που η Μαρίκα στις 2 Νοεμβρίου 1992 έγραψε σε επιστολή της προς έναν πρώην

στενό φίλο και τότε οξύτερον επικριτή (εκφράζοντα προφανώς έτσι τη δυσαρέσκειά του για μη ικανοποίηση αντικανονικών αιτημάτων): «Δεν θα σου έγραφα ποτέ, διότι εδώ και δύο χρόνια δεν έχουμε πια την επαφή την στενή που είχαμε. [...] ...και τιμώ πάντα τη φιλία μου. Πολλά πράγματα δέχομαι για τον εαυτό μου, είτε είναι κριτική είτε οτιδήποτε άλλο, αλλά δεν δέχομαι ούτε μια κουβέντα για τον Κώστα Μητσοτάκη, τον άνδρα μου, τον άνδρα αυτόν που ετίμησε από 20 χρόνων την πατρίδα του....». Νομίζω πως φτάνουν αυτά για την εκτίμηση των πεποιθήσεών του στο καίριο πολιτικό πρόβλημα της σχέσεως πολιτικής εξουσίας και συμφερόντων. Σχέση που, με την προσθήκη ως τρίτου μέλους των μαζικών μέσων επικοινωνίας, εβάπτισε διαπλοκή. Και τα οποία, εξ άλλου, τον εκδικήθηκαν με την ανατροπή της κυβερνήσεώς του.

Για τη συλλογική δράση της κυβερνήσεως: Επέκειτο η έναρξη της δίκης Ανδρέα Παπανδρέου και συζητιόταν ευρέως αν έπρεπε να μεταδοθεί η διαδικασία ζωντανή (live) από την τηλεόραση. Επιχειρηματολόγησα προς τον πρωθυπουργό κατά της μεταδόσεως. Εκτιμήσας τη λογική των επιχειρημάτων μου, ο πρωθυπουργός είπε να θέσει το ζήτημα υπό την κρίση της κυβερνητικής επιτροπής. Η οποία άλλως (να μεταδοθεί ολόκληρη η δικαστική διαδικασία) αποφάσισε.

Η μία ανάμνησή φέρνει την άλλη. Ο Μητσοτάκης, από όσα μπορώ να συμπεράνω, διότι δεν είχα άμεση επ' αυτού άποψη του, δεν είχε διαμορφωμένη γνώμη, πολλώ μάλλον απόφαση, για παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου σε δίκη. Θυμάμαι πολύ καθαρά ότι, όταν άρχισε στον τύπο η σχετική συζήτηση, βουλευτής της Ν.Δ. υπέβαλε σχετική ερώτηση στη Βουλή. Ο Μητσοτάκης, ευρισκόμενος στο εξωτερικό, μου έδωσε εντολή (ήμουν τότε διευθυντής του πολιτικού του γραφείου) να μεταβιβάσω παράκλησή του προς τον βουλευτή να μην επιμείνει στην ερώτησή του. Πράγματι, εσταμάτησε εκεί. Ο Παπανδρέου οδηγήθηκε στο δικαστήριο από την άγρια (με κίνητρα συμφεροντολογικά) εναντίον του επίθεση του τύπου. Τα κόμματα, όχι μόνον η Ν.Δ., δεν μπορούσαν να παραμένουν θεατές στο βασικό (που έτσι εδημιουργήθηκε) πολιτικό θέμα εκείνης της εποχής. Οι διευθύνοντες τον τύπο και τον αθώωσαν.

Ο Μητσοτάκης έφυγε. Συνηθίζεται να λέγεται και να γράφεται σε παρόμοιες συνθήκες: ο απελθών άφησε δυσαναπλήρωτο κενό. Εδώ δεν αρμόζει. Η παρουσία του θα έχει διάρκεια. Ο Μητσοτάκης έφυγε. Και τώρα ομολογείται ότι είχε προβλέψει και είχε προείπει πολύ σωστά, είχε προσπαθήσει ως πρόεδρος της κυβερνήσεως να αποτρέψει την κρίση, προς την οποία η χώρα αμέριμνη εβάδιζε από τότε. Κρίση επιβιώσεως ή αφανισμού του έθνους. Το μόνο που μπορώ δακρύζων να προσθέσω είναι:

Τι κρίμα που το έθνος δεν ηθέλησε, δεν εμπόρεσε να επωφεληθεί της προσφοράς μιας από τις δύο καθαρότερες και πιο συγκροτημένες πολιτικές προσωπικότητες και διάνοιες της μεταπολεμικής Ελλάδος!

Και τώρα: «You will see him, where there is no darkness»

29 Μαΐου 2017

Νίκος Λιναρδάτος

Εδημοσιεύθηκε με εποσιώδεις διαφορές στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (30 Μαΐου 2017).